

P O L J E

Pri čebelicah

Letos je s posebno odredbo naročeno, da morajo vsi kmetovalci posaditi določeno površino njiv s sončnico. Sončnice dosedaj nismo gojili v večjem obsegu. Zato je treba raznim navodilom v strokovnem časopisu glede setve in nege sončnic posvetiti toliko več pozornosti. Na tem mestu hočem opozoriti na vpliv, ki ga imajo na višino pridelka čebele.

Poglejmo sončničino glavico! Na robu glavice imamo dve vrsti cvetov, ki so po svoji živorumeni barvi cvetov najbolj vidni. Ti okolni cvetovi pa niso plodni in ne morejo napraviti semenja. Najprej se razcvetajo zunanji krogi cvetov in za njimi cvetovi v smeri proti središču sončničine glavice. V toku 6—10 dni se odpro vsi cvetovi.

Moški cvetovi, ki dajejo cvetni prah, in ženski pestiči so na glavici ločeni. V zgodnjih dopoldanskih urah se odprejo najprej moški cvetovi in nekaj ur kasneje ali pa šele drugi dan tudi ženski cvetovi — pestiči. Zaradi svojevrstnega ustroja in razvoja moških in ženskih cvetov je mogoča oprasitev skoraj izključno le s pomočjo cvetnega prahu, prinešenega iz tuje sončničine glavice. Zato je tvorba zrnja onemogočena, ako ni žuželk, ki bi prenesle cvetni prah. Glavno vlogo pri prenašanju cvetnega prahu iz rastline na rastlino igrata čebele. Ako je premalo čebel in ostalih žuželk, ostanejo plodovi prazni, gluhi.

S posebnimi poskusi so ugotovili, v kakšni meri zavisi pridelek sončničinega semenja od prisotnosti ali odsotnosti čebel. Približno desetkrat več zrnja so dale one sončnice, ki so jih oprasile čebele. Pri onih rastlinah pa, kjer ni bilo čebel, je bil pridelek neznaten. V krajih, kjer so že doslej v večji meri pridelovali sončnice, je splošno znano, da je v bližini čebelnjakov pridelek semenja večji.

Pri nas gospodarji ponavadi ne upoštevajo velike koristi, ki jim jo delajo čebele z oprasovanjem rastlin. Zato naj gredo čebelarjem pri prevažanju čebel na roko, saj si tako povečajo pridelek zrnja.

Na drugi strani je pa kultura sončne čebelarjem prav dobrodošla, saj dajejo sončnice čebelarjem poleg cvetnega prahu tudi sladko medecino. Čebelna paša na sončnici pada v čas, ko čebele na ostalih rastlinah nimajo izdatne paše. Čebelne družine se pred ajdovo pašo ojačajo, kar ugodno vpliva na izkoriščanje ajdove paše v mesecu avgustu.

J.

Koruza in buče

Ko je nevarnost poznih mrazov minila, je čas setve za koruzo. Izkušnje so pokazale, da dajejo zgodnje setve večje pridelke kot pozne. Najboljša je setev s sejalnim strojem, ker tako dobimo enakomerno oddaljenost vrst in ravne vrste, kar je važno za kasnejše obdelovanje. Tudi tam, kjer sade na roko, je treba paziti na to, da bodo vrste čim bolj ravne. Pri koruzi je veliko dela kasneje z okopavanjem in osipanjem. Če so vrste ravne, lahko to delo opravljamo s stroji, kar je dosti hitreje in cenejše kot ročno delo.

Vrsta od vrste naj bo oddaljena 60 cm, posamezne rastline v vrstah pa 30 do 50 cm. Za drobnozrnato koruzo zadostuje razdalja 30, za debelozrnato pa mora biti do 50 cm.

Med koruzo lahko sadimo sončnice, kar je zelo priporočljivo v teh časih, ko nam primanjkuje maščob. Pod koruzo pa bomo lahko sadili še buče. Na ta način bomo res dobro izrabili svetlobo in toploto, ki nam jih narava nudi brezplačno, pa tudi prostor in hranilne snovi v zemlji bomo s tem izrabili najbolje. Za večje pridelovanje buč je priporočljivo, da pustimo vsako četrto ali peto vrsto brez koruze in sončnice, da jo tako prihranimo za kasnejšo saditev buč. Ker buče sadimo približno mesec dni kasneje, ko so sončnice in koruzne rastlinice že lepo zelene, lahko z njimi izpolnimo vsa ona prazna mesta, ki so nastala pri saditvi ali kjer posajene rastline niso prišle iz zemlje.

Koruzo je priporočljivo saditi na jeseni globoko preorani zemlji, kjer spo-

mladi le plitvo preorjemo, da s tem pokrijemo gnoj. Še bolje pa je tudi gnojiti že jeseni, posebno na lažjih zemljah in suhih predelih; v tem slučaju je treba zemljo spomladi samo pobranati, da tako preprečimo preveliko izhlapevanje vlage, ki jo koruza, posebno pa buče rabijo zelo veliko.

Buče hočejo zemljo, ki je bogato založena s humusom. Posebno kompost jim ugaja. Kar pogledajte jih na kompostnem kupu, kamor jih sade radi zasenčevanja, kako bohotno se razrastejo in kako debele buče roče. Tudi pri saditvi buč med koruzo je dobro, če jim posebej postrežemo s kompostom. V vrste, kamor bomo sadili buče, navozimo komposta, ga zme-

šamo z zemljo, morda je celo še kaj hlevskega gnoja na razpolago za dodatek. Tako napravimo kar neke vrste gredico ali več krajših gredic za setev buč.

Z uspehom bodo gotovo zadovoljni kmetje sami, pa tudi oblasti. Pridelali bodo na isti parceli kruh in olje za dom, oljno seme za oddajo, kakor zahteva narredba o obveznem pridelovanju oljnih rastlin, pri vsem tem pa za živali veliko množino buč (brez pečka, ki jih bo treba pobrati iz bučnega mesa). Bučno meso je tečna hrana za svinje in prav dobro tudi za mlečne krave. Veliko hranilno vrednost imajo za živali tudi bučne pogače, ki ostanejo pri stiskanju olja iz pečka.

—s.

ŽIVINOREJA

Presojanje starosti pri konjih

V zadnji številki »Gospodarjac« je bilo pisano o presojanju starosti pri goveji živini. Enako kot pri govedu zavisi ekonomska vrednost konja poleg drugih odlik, ki jih ima žival v sebi, tudi od starosti konja. Enako kot pri govedu, je najboljši način presojanja starosti pri konjih ocenjevanje starosti po zobeh. Zobovje nam pove, v kakšnem življenjskem stadiju je neki konj, ali je v razvojnem, v katerem se iz dneva v dan večja življenjska moč in sposobnost za delo, ali je dosegel že polnoletnost in je dosegel vrhunec svoje moči in ali je že v stadiju, ko njegova življenjska moč začenja pojemati in ko ga z eno besedo lahko označimo kot starega.

Kako se menjava mlečno zobovje s stalnim in kako se brusi stalno zobovje, po tem moremo sklepati na starost konja do 12. leta starosti z večjo gotovostjo, po 12. letu pa z malo manjšo. Seveda ni to menjavanje in brušenje za vse pasme enako, pa tudi v mejah ene pasme nastopijo razlike pri posameznih živalih, ker na brušenje zob delujejo tudi nekatere drugi vplivi, kot je n. pr. način prehrane in morejo torej nastopiti male ali večje razlike.

Zobovje konj je sledeče: po 6 sekalcev v vsaki čeljusti, t. j. 12 sekalcev, po 12 kočnikov v vsaki čeljusti, t. j. 24 kočnikov, skupno torej 36 zob, razen teh 36 zob pa imajo žrebei in konji še po 2 podočnika v vsaki čeljusti, t. j. 4 podočnike, kar bi zneslo skupno 40 zob. Kobile podočnikov nimajo.

Za presojanje starosti pri konju so v prvi vrsti važni sekalci; zato se bomo

podrobneje seznanili s sekalci in jih bomo razdelili v 3 pare, kot sledi:

1. par = 2 notranja sekalca, to sta srednja zoba v obeh čeljustih;

2. par = 2 srednja sekalca, to sta zoba, ki sta na vsako stran notranjih sekalcev v obeh čeljustih;

3. par = 2 krajnika, to sta krajna zoba na levi in desni strani poleg srednjih sekalcev v obeh čeljustih.

Tabelarni pregled za nekatere starostne dobe konja nam bo najbolje prikazal menjavanje zobovja, odnosno spremembe na stalnih sekalcih, ali obratno menjavanje in spremembe na zobovju nam bodo pokazale približno starost živali.

Kakor je bilo že omenjeno, je do 12. leta možno zasledovati do leta natančno starost pri konjih, po 12. letu pa podatki, ki so navedeni v tabeli, morejo odstopati, kar zavisi od individualne karakteristike (posebnost posamezne živali) in načina prehrane, ki čisto more vplivati na to, da se zobje več ali manj rabijo in konji potemtakem izgledajo po zobovju sodeč mlajši ali pa starejši, kot v resnici so. Tako je n. pr. Kroon ugotovil, da se zobje konj, ki se hranijo s koruzo, bolj rabijo (brusijo) in da so ti konji navadno od 12. leta naprej za 1 do 2 leti mlajši, kot pa pokažejo zobje in je navedeno tudi v gornji tabeli. Izkušeni poznavalci konj poznajo konje, koliko so približno stari, že po tem, kako so zobje zbiti in kakšno obliko in dolžino imajo, ne glede na površino, ki je podvržena določenim spremembam v določenem času. Poznajo je namreč, da so stalni zobje v začetku gostejši in krajši, z leti pa postajajo redkejši, daljši in ravnejši, tako da v pozni starosti konja direktno ovirajo pri žrtju.

Starost	Z o b j e			O p o m b e
	1. par	2. par	3. par	
2 tedna	mlečni se pojavi			
3-5 tednov	mlečni	mlečni se pojavi		
6-9 mesecev	mlečno zobovje		mlečni se pojavi	Mlečno zobovje se loči od stalnega po tem, da so manjši in svetlejšee barve (bele) kot pa stalni (rumenkasti)
1 leto	mlečno zobovje, tudi kočniki			
1 1/2 leta	mlečno zobovje			Vdolbina na površini zob 1. para se izbrusi (izgine)
2 leti	mlečno zobovje			Vdolbina na površini zob 3. para se izbrusi (izgine)
2 1/2 leti	mlečni izpade	mlečno zobovje		
3 1/2 leta	stalni	se menja s stalnim	mlečni	
4 1/2 leta	stalno zobovje		se menja s stalnim	
5 let	S t a l n o z o b o v j e			Pri žrebcih zrastejo podočniki. Jajč. zgor. zobna površina se izbruša v okroglo obl.
6 let	Izbrusi se vdolb. na zob. povr. v spodnji čeljusti			
7 let		Izbrusi se vdolb. na zob. povr. v spodnji čeljusti		
8 let			Izbrusi se vdolb. na zob. povr. v spodnji čeljusti	
9 let	Izbrusi se vdolbina na zob. povr. v zgornji čeljusti			
10 let		Izbrusi se vdolb. na zobni površini v zgor. čeljusti		
11 let			Izbrusi se vdolb. na zob. površini v zgornji čeljusti	
12 let	Okrogla zobna povr. v spodnji čeljusti se izbrusi			Okrogla zobna površina se polagoma brusi tako, da dobi obliko trikotnika
13 let		Okrogla zobna površina v spod. čeljusti se izbrusi		
14 let			Okrogla površina v spodnji čeljusti se izbrusi	
15 let	Okrogla zobna povr. v zgornji čeljusti se izbrusi			
16 let		Okrogla zobna površina v zgor. čeljusti se izbrusi		
17 let			Okrogla površina v zgornji čeljusti se izbrusi	
18 let	Zobna površina dobi obliko trikotnika			Trikotna zobna površina se z leti brusi in preide v obrnjeno jajčasto obliko
24 let	Zobna površina dobi obrnjeno jajčasto obliko			

Razen po zobovju se da starost konj ugotoviti tudi po nekaterih drugih zunanjih znakih. Tako n. pr. postane glava konja po 12. letu starosti bolj suha, kosti

na glavi postanejo vidnejše, jamice nad očmi vse večje, oči izgledajo, kot bi upadle, tako da izgleda, kot bi konji dobivali s starostjo bolj ozko in daljšo gla-

vo. Okrog 14. leta se začnejo pojavljati na glavi, zlasti nad očmi, bele dlake, ki so vedno številnejše, tako da postane glava kakor bi bila siva.

Važnost poznanja starosti pride v prvi vrsti v poštev pri konjih do 12. leta starosti; kajti z 12. letom doseže konj vrhunec svoje življenjske sile in potem pričinja njegova ekonomska sposobnost polagoma upadati. Kdor torej kupuje nad 12 let starega konja, mora računati z dejstvom, da ne bo dosegel pri njem takega uspeha, kot bi ga lahko s mlajšim, zato ni važno, ali je star konj 16 ali 15 let in tudi točno poznanje starosti ne pride več do izraza, ker je tak konj pač v glavnem že doslužil svojemu namenu.

Biki marijadovrske pasme — izhodiščni material za obnovo naše govedoreje

V Ljubljano je dospelo s Koroškega 20 mladih bikov, ki pripadajo k pasmi marijadovrskega ali koroškega plavega goveda. Te bike bo kmetijski oddelek Šefa pokrajinske uprave razdelil sorazmerno po okrajih, zlasti v kraje, kjer manjka plemenjakov.

Ker je nastopilo splošno pomanjkanje plemenjakov v pokrajini in bi jih torej v pokrajini ne bi bilo mogoče dobiti tolikšno število, kot bi jih potrebovali, se je kmetijski oddelek obrnil tja, kjer se je dalo dobiti plemensko blago, ki je prav tako enobravno in deloma tudi sorodno naši dolenski sivorjavi pasmi. Oglejmo si поблиže lastnosti marijadovrske pasme, da bomo vedeli, s kakim plemenskim materialom imamo opravka.

Marijadovsko ali slovensko belo govedo imenuje dr. Ogrizek tudi lavantalško, labudsko ali koroško plavo govedo; mi ga bomo imenovali marijadovorca. Marijadovsko govedo je po dr. Ogrizku, profesorju na zagrebški gospodarski fakulteti, verjetno nastalo s križanjem prvotnega rumenega domačega goveda z alpskim pisanim govedom, v manjši meri pa verjetno tudi s križanjem s sivorjavim govedom.

Barva te pasme goveda je bela do svetlo rumenkasta. Glava je podolgovata, truplo dovolj globoko, visoke noge, dolg in sub vrat, hrbtna linija ni tako ravna, kot je pri naši sivorjavi pasmi. Teža odraslih krav je 450–550 kg. V splošnem so marijadovrke precej mlečne krave. Za delo so zelo dobre živali. Meso je odlične kvalitete, poznano že od nekdaj in priznано ter zaželeno zlasti na kakajskem trgu.

Po gornjem opisu pasme sodijo moremo sklepati, da križanje marijadovrskih bikov zlasti z našimi šeki, kakor tudi z dolensko sivko ne bo imelo kvarnih po-

sledic, razen v tem, da bomo dobili križance, katerih koristne lastnosti ne bodo takoj utrjene in bi jih bilo treba v kasnejših potomcih začeti utrjevati v smeri, v kateri bi se najbolj pokazala prikladna. Ker pa je v splošnem v velikem delu pokrajine za pleme na razpolago material, ki je že itak izkrižan z vsemi mogočimi pasmami, bo novo križanje z domačo in aklimatizirano (na razmere prilagojeno) pasmo moglo pokazati le koristne posledice, ker bo nastopila v prvem rodu po križanju takozvana luksuracija (bohotenje), t. j. prvi križanci bodo pokazali večje sposobnosti za podajanje gospodarskih koristi, kot pa bi jih pokazala čistokrvna pasma. Seveda bi v nadaljnjih rodovih moglo nastopiti razočaranje radi upadanja koristnih sposobnosti v kasnejših križancih te vrste, ako ne bi znali izrabiti nekih koristnih lastnosti, ki bi jih imeli ti križanci.

Vsekakor pa ni treba imeti pri tem križanju nikakih pomislekov, zlasti v krajih, kjer ne gojimo čistokrvne pasemske živine. Kjer pa bodo pač na razpolago čistokrvni sivorjavi biki, se križanja ne bomo posluževali, ker še nimamo tozadevnih poizkusov in ne vemo še, kakšen bo uspeh tega križanja; zaupanja v uspeh tega križanja pa ne smemo zgubiti še predno se bo križanje pričelo; kajti oblast bo po svojih strokovnjakih budno zasledovala potek in uspeh tega križanja in bo vsak kvaren vpliv, ki bi morda, poudarjamo morda, ker je verjetnost zelo majhna, nastal, pravočasno odstranila. Torej ni treba imeti nikakega strahu pred novo pasmo, ki bo služila kot izhodiščni material za obnovo naše živinoreje, ki je pod pritiskom razmer utrpela strahovite izgube. J.

Velike malenkosti

Mlado sadno drevje, posebno novo posajeno, moramo v suši večkrat zalivati, da se ne posuši. 1–2 kebljici vode zadostuje v suhem, vetrovnem vremenu približno za teden dni.

*

Vzdrževanje osuševalnih jarkov je preprosto. Treba jih je samo redno čistiti in trebiti. Vsako okvaro je treba takoj popraviti. Tudi drenažo je treba vzdrževati v dobrem stanju. Če se na kakem mestu prekine delovanje drenaže, moremo to mesto ugotoviti po tem, da je nad njim zemljišče vlažnejše. Taka mesta odpremo na primerno dolžino in ukrenemo, kar je v vsakem primeru potrebno. Od dobrega in pravičnega vzdrževanja zavisi trajnost in uspešnost melioracije.